

הקנטטה «בת ישראל» ל.א. א. בוסקוביץ

המוסיקה ל"בת ישראל" נרקמת על בסיס הניגודים שבין הבעת רעיון בנוסח ארכאי-מודלי ובין "פירוש" הרעיון בסריאליות מודרנית. הנוסח הארכאי נמצא תמיד בפי המקהלה. המגלמת את הקולקטיב. ואילו הנוסח הסריאלי — בפי הפרט (הטנור). ווסח המגלם את תפיסתו האינדיבידואלית של היחיד. הוא המפורש. הסריאליות ביצירה זו מקורה באומרת האנושית — וזאת בניגוד לתפיסה ה"שיתית" בסריאליות. הנוסח הארכאי של הסריאליות הוא ה"מגלם" של הקולקטיב. והנוסח הסריאלי הוא ה"מגלם" של היחיד. הנוסח הארכאי הוא ה"מגלם" של הקולקטיב. והנוסח הסריאלי הוא ה"מגלם" של היחיד.

רשמית" בסריאליות. הנוסח הארכאי של הסריאליות הוא ה"מגלם" של הקולקטיב. והנוסח הסריאלי הוא ה"מגלם" של היחיד. הנוסח הארכאי הוא ה"מגלם" של הקולקטיב. והנוסח הסריאלי הוא ה"מגלם" של היחיד. הנוסח הארכאי הוא ה"מגלם" של הקולקטיב. והנוסח הסריאלי הוא ה"מגלם" של היחיד.

שונות-גוונים היא היצירה. אך גוונים עדינים מאד. הפונים לאגדה. כי השעם כביכול יש כאן ויתור מוחלט על כל רצון-גוף קולני. היצירה זו, הנמשכת חמש עשרה דקות, מוגש למאזין "בר" מן הצליל הראשון. "פיתוח" ו"שית" מזהיר למדי. על המוסיקה לומר את העיקר בצורה "מפוארת" ו"מרוכזת". גישה זו תולמת את תחושת הזמן שלמה. תחושה חסרת פיעה רבות על פתוחות של המוסיקה בת זמננו.

ואשר ל"ישראליות" או "יהדות" תח" של הקנטטה — הרי היא מתבטאת במוטיבים, הנבוצת מן הדמוזיה העברית, בסמליות של סרטיבים נפשיים יהודיים (אירית ש"הכלית).

הקנטטה, שנכתבה ב-1960 לזכר רוח של הצריאטה סולד, הוכתרה בפרס טילד. עם חבר השופטים נכחו בין השאר פרנק פלג, דרייס מייז ואחרת קוסלנד.

יכולתו הרבה של גארי בר-תיגי, אשר בידו הופקדה המוסיקה, לחדור אל עידוני העידונים של היצירה, הקוליים והכליים כאחד, יש לת חלק חשוב בתכלית האישית המיוחדת שבקנטטה.

הטנור האורח רינדל דאוד, מן קבלת "רינת" והתזמורת העניקו לנו תחת שריביו של ברתני חמש עשרה דקות של התרוממות-נפש ובסיוען נחרתת בני התרגשות: חבל שכבר חלפו.

בעשרים וחמש שנות קיומה גילתה התזמורת הפילהארמונית שלנו חסנויות לא מעטות בביצוע יצירות ישראליות. אולם חסנויות זו לא ניתנת שות בכל השנים הללו. ב"פרוצה הזמן רפתה והלכה. עתה נראה, כי חלק לא מבוטל ממנה הוא נחלת העבר. עובדות רבות יעידו על כך, ותאחרונה שבהן — הכללתה של יצירה ישראלית ב"קונצרט לציון. מחצית היובל לקיר מה של התזמורת.

ליצירות הישראליות עצמן החלק החשוב בשינוי היחס אליהן: ארר מה הדרך שעברה היצירה במחצית יובל השנים, ארוכה, רבת תנופה ורבת השגים. יש רעם האזינונו ל"יצירה ישראלית חדשה, עולה ה"הרשעה, כי הנה הייתה לנו הוכות לשמור מוסיקה, שתשמש אבן חשובה בבנין אמנות-הצלילים ש"לנו. יצירה כזאת היא הקנטטה "בת ישראל" ל.א. א. בוסקוביץ. שנבחרה ע"י התזמורת בשביל יום חגה. ואמנם ה"כיתה" התזמורתית ו"התחנה" התרבותית בבחייתה: ה"גישה" האנושית העמוקה, העוברת כחוט השני ביצירה מראשון צליל לית ועד לאחרון, אצילות התבעה המאופקת, אך המשכנעת דיוקא מ"היותה כך — הן שנוסכות על המאזין חגיגות רבה ועושרות אותו לשרוף בחדוות תחושתה.

הקנטטה "בת ישראל" מושתתת על הנוסח של ביאליק. נדמה לנו, כי זו הפעם הראשונה שנכתבה יצירה גדולה, לסולן, מקהלה ו"תור" ששירתו של ביאליק מ"ש" משה לא יסוד. רבת משמעות היא עובדה זו — שהרי מורה היא על ראשית שיתוף בין הספרות שלנו ובין המוסיקה האמנותית ה"ישראלית, שיתוף, שהוא ערובה ל"גיבוש תרבות עצמאית במובנה ה"חיוני ביותר.

דבריו של ביאליק הדהדו בזה כל התרבות, במעמד הגיוני. מוזר, עד מה התעלמו מעובדה זו, כאילו זה דבר המובן מאליו. מי ששם לב לכך — תיחה הספרית של בית ביאליק, שביקשה את התווים ל"פשמרת.

הקנטטה היא יצירתו התזמורתית הגדולה והראשונה של בוסקוביץ. שהגישה אל הקהל, מפליאה בה ה"התאמה" בין המלה לצליל. וה"המוטיק" לוגוגנית. מוסיקה שהיא תולדת המלה, ליתר דיוק: תולדת התאמת הצליל למלה, למקצבה, ל"השפעת" המלה של התאמה זו נמצא גם במקצב האינסטרומנטאלי של היצירה: רובו נגזר מן המקצב של החלקים המושיים. המעין ב"חורים יחוש — למראה מקצבים מסובכים — לקשיי ביצוע. אולם עם שמינת היצירה מתחוויר לחלר"שין, כי הצלילים נעים מאליהם, כי נלחיים הם אל השטף הטבעי של המלים. ביצרים יחד אתן יח"ה זה אורגנית מפליאה: כל דגש, כל שוא, כל נטוי-אחר — מובטח לו שיופול בו. שיובלט האופייני שבו. אמר המולן, הטנור רוגלד דאוד, אשר עברית אינו שומע, ל"קוסמופוליסט": קל לי לבצע את המקורי, כי אחת נותן לי בשירתי את מקצב השפה. ומלחין ישראלי נכבד, התבטא שהמוסיקה של "בת ישראל" היא בפרוודיה העברית, עיצורה של דביסי. פליאס ומלי"עזר" בפרוודיה הצרפתית.